

Mahen, Jiří, básník, novinář, dramaturg a režisér, narozen 12. 12. 1882, Čáslav, zemřel 22. 5. 1939, Brno.

Vlastním jménem Antonín Vančura, pocházel ze staré evangelické rodiny pekaře. Byl příbuzným spisovatele Vladislava Vančury. Do obecné školy chodil v Čáslavi, kde také od roku 1893 navštěvoval gymnázium. Po maturitě v roce 1902 začal studovat na pražské filozofické fakultě češtinu a němčinu. Svůj zájem o literaturu projevil už během studií v Praze, kde vstoupil spolu s Rudolfem Těsnohlídkem a Františkem Gellnerem, do anarchistické skupiny literátu sdružených kolem časopisu Nový Kult, který vydával Stanislav Kostka Neumann. V Novém kultu publikoval poprvé pod pseudonymem Mahen, inspirován postavou z románu *Germinal* od Émila Zolu. Během studií vydal v roce 1905 jednoaktovku *Juanův konec* a o rok později vytiskl svou první celovečerní hru *Prorok*. Školu v Praze opustil ještě před závěrečnou zkouškou a v letech 1907 - 10 působil jako suplent na reálce v Hodoníně a poté i na obchodní škole v Přerově. Moravské prostředí se mu natolik zalíbilo, že se rozhodl strávit léto roku 1909 v evangelické škole v Javorníku u Velké, kde napsal svou nejúspěšnější hru *Jánošík*, inspirovanou cyklem *Zbojníci* od Miloše Jiráka. Hra měla premiéru v pražském Národním divadle v hlavní roli s Eduardem Vojanem.

V roce 1910 přichází Jiří Mahen do Brna, kde se stává redaktorem Lidových Novin, posléze v roce 1919 přešel do redakce Svoboda. V Brně pokračoval v literární tvorbě a v roce 1911 vydává drobné prózy shrnuté do souboru *Díže*. Jeho škála tvorby se rozšiřovala a v roce 1914 vydal pro děti příběhy s názvem *Její pohádky*, v druhém vydání v roce 1922 je sbírka známa pod titulem *Co mi liška vyprávěla*. V letech 1918 - 22 vykonával funkci dramaturga činohry v Brně. Ke své funkci dramaturga se stavěl zodpovědně a položil základy k umělecké tradici brněnského divadla, taktéž podporoval jevištní experimenty, v sezóně 1919 - 20 realizoval v Redutě představení velmi populární hry *Vina* od Jaroslava Hüberta v cyklu takzvaných komorních her. V letech 1920 - 24 učil na dramatickém oddělení konzervatoři v Brně dramaturgii, režii a rozbor světového dramata. Vplyv na tvorbu Jiřího Mahena měl i nový proud poetismus, který se projevil v sérii „šesti filmových libret“ *Husa na Provázku* v roce 1925.

Jiří Mahen má největší zásluhu na rozvoji brněnské kultury, kvůli vybudování Městské knihovny, kde se na základě konkurzu 29. 11. 1920 stal knihovníkem. **Svou funkci bral velmi vážně** a podle něj se knihovna měla stát dynamickou kulturní institucí. Také se snažil zdokonalovat katalog knihovny **pečlivým způsobem zapisováním** mnoha podrobností a zvláštností. Byl průkopníkem v oblasti předmětové katalogizace, v níž do značné míry předjímal zásady dnešního elektronického "klíčování". Z těchto aktivit vzniklo mnoho **návodů jak pro čtenáře i knihovníky**, například *Knížka o čtení praktickém* (1924), *Nutnosti a možnosti veřejných knihoven* (1925), *Knihovna jako instituce národní* (1928). **V roce** 1927 Jiří Mahen založil Spolek veřejných obecních knihovníků, ke kterému ho vedli špatné poměry mezi veřejnými obecními knihovnami. Post ředitele Městské knihovny zastával od roku 1937, až do své smrti.

Bez velké nadsázky, můžeme říct, že Jiří Mahen byl v dvacátých a třicátých letech vždy nějakým způsobem zapleten do brněnského kulturního dění. Jeho široký zájem byl badatelný v každé kulturní sféře. Značnou pozornost věnoval divadelní problematice. Komorní hry v Redutě uváděl souborem projevů pod názvem *Před oponou*, další spis týkající se divadla je *Režisérův zápisník*, brožura *Jak se dělá divadlo*, *Moderní drama snadno a rychle*, *Rozřešme českou divadelní otázku*. Rozsáhla byla také Mahenova publicistická činnost, **vydal například *Knih o českém charakteru***, *Kapitola o předválečné generaci*. Mezi jeho úspěšná dramatická díla patří hry *Nebe, peklo, ráj* a *Dezertér*, který vznikl po první světové válce na základě válečných zkušeností. Další úspěšné dílo byla hra *Generace* (1921), komedie *Nasreddin* (1928), dvojdílné dílo *Rodina* (*O Maminku, Vyzkoušení přátelé*) (1933). Nelze opomenout i poslední Mahenovo dramatické dílo, hru *Mezi dvěma bouřkami* (1938), provedené až v roce 1946. Jeho inspirací pro vznik dvou básnických sbírek *Scirrico* a *Rozloučení s Jihem*, byl pobyt na Jadranu.

Mahenův odkaz žije i dlouho po jeho smrti a dodnes si město Brno ctí jeho památku. Mahenovo jméno dnes nese budova někdejšího divadla Na hradbách, Knihovna města Brna a rybářský spolek. Největším připomenutím je divadelní soubor, který se poměňoval podle jeho stejnojmenné experimentální knížky Husa na provázku. Dále v roce 1993 vznikla i Společnost Jiřího Mahena.

Dílo

Poezie:

Plamínky (1907);

Duha (1916);

Tiché srdce (1917);

Balady (1908);

Scirocco (1923);

Nejlepší dobrodružství (1929);

Rozlčení s jihem (1934);

Požár Tater (1934).

Próza:

Podivíni (1907);

Kamarádi svobody (1909);

Díže (1911);

Měsíc (1920);

Před oponou (1920);

Rybářská knížka (1921);

Kozí bobky z Parnasu (1921);

Co mi liška vyprávěla (1922);

Nápady a výpady (1922);

Režisérův zápisník (1923);

Hercegovina (1924);

Knížka o čtení praktickém (1924);

Knih o českém charakteru (1924);

Nejlepší dobrodružství (1929);

Kapitola o předválečné generaci (1934).

Dramatická tvorba:

Jánošík (1910);

Ulička odvahy (1917);

Mrtvé more (1918);

Nebo, peklo, ráj (1919);

Generace (1921);

Dezertér (1923);

Husa na provázku (1925);

Praha-Brno-Bratislava (1927);

Nasreddin, čili nedokonalá pomsta (1928);

Rodina (1933);

Mezi dvěma bouřkami (1938).

Odborná literatura:

Knížka o praktickém čítání (1924)

Nutnosti a možnosti veřejných knihnic (1925)

Knížnice, jako instituce národní (1928)

Literatura

MAHEN, Jiří. Jiří Mahen o sobě. *Rozpravy Aventina*. říjen 1925, čís. 2, s. 15.

OPELÍK, Jiří, a kol. *Lexikon české literatury : osobnosti, díla, instituce*. 3/I. M-O. Praha :

Academia, 2000. 728 s. ISBN 80-200-0708-3.

<http://www.kjm.cz/>

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=231

autor?

nic o hudbě - heslo pro literární slovník

úprava odsazení

literatura není dle pravidel